Gemeente Deurne

Kaderbrief 2018

1. Besluitvorming

DE RAAD DER GEMEENTE DEURNE

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 22 mei 2018, nr. 33;

Gelet op het bepaalde in de Gemeentewet, de Financiële Verordening gemeente Deurne 2015 en het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten;

BESLUIT

A. Vast te stellen:
1. De geactualiseerde ontwikkelagenda;
2. De Kaderbrief 2018 en de financiële consequenties hiervan te verwerken in de 6e begrotingswijziging 2018:

Financieel overzicht

	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo najaarsnota 2017	-744.000	336.000	454.000	329.000
Ontwikkeling jaarrekening 2017	0	0	0	0
Meerjarige saldi na jaarrekening	**-744.000**	**336.000**	**454.000**	**329.000**
Vraag naar middelen kaderbrief	-25.000	-208.000	-173.000	-123.000
Ontwikkelingen maart & meicirculaire 2018	PM	PM	PM	PM
Meerjarige saldi na kaderbrief 2018	**-769.000**	**128.000**	**281.000**	**206.000**
Het saldo is opgebouwd uit:				
Incidenteel deel	-809.000	-303.000	-133.000	-56.000
Structureel deel	40.000	431.000	414.000	262.000

3. Een investeringskrediet van € 48.000 voor een verkeersregelinstallatie Stationsstraat – Emmalaan (hoofdstuk 3.2);
4. De uitgangspunten voor de begroting 2019 – 2022 (bijlage 5.1);
5. Dat de methodiek voor de bepaling van de uitgangspunten van de begroting opgenomen wordt in de Financiele verordening;
6. Dat de thema's uit de ontwikkelagenda met ingang van de begroting 2019 de nieuw thema's zijn.

B. Kennisnemen van de begrotingscirculaire 2018 van de provincie (bijlage 5.3).

De griffier, De voorzitter,

(R.J.C.M. Rutten) (H.J. Mak)

Inhoudsopgave

1. Besluitvorming 2

2. Inleiding 5

3. Financiële positie 7

3.1 Ontwikkelingen thema's 8
3.2 Investeringen 9
3.3 Algemene uitkering 9
3.4 Algemene reserve 11

4. Thema's 12

4.1 Thema Vrije Tijd 12
4.2 Thema Omgeving 13
4.3 Thema Werken 15
4.4 Thema Samenleving 17
4.5 Thema Wonen 18
4.6 Thema Dienstverlening en organisatie 19

5. Bijlagen 21

5.1 Uitgangspunten begroting 2019/meerjarenraming 2020 t/m 2022 22
5.2 Administratieve begrotingswijziging 24
5.3 Brief provincie: begrotingscirculaire 2018 25

2. Inleiding

In de gemeentelijke beleidscyclus is de Kaderbrief het document dat jaarlijks het startmoment van de beleidscyclus markeert. De andere producten van de beleidscyclus zijn de begroting, de najaarsnota en de jaarrekening.

De gemeente wil haar beleidscyclus transparanter inrichten en continu sturen, zodat de raad een beter overzicht en inzicht krijgt en de ambtelijke organisatie minder tijd kwijt is aan de verantwoording. Een van de nieuwe instrumenten hiervoor is de ontwikkelagenda. De ontwikkelagenda is een middel waarmee de raad in een vroegtijdig stadium richting kan bepalen, kan sturen en zijn eigen rol kan afwegen. De ontwikkelagenda en in de toekomstvisie zijn opgedeeld in 7 thema's. Dat zijn:

- Gezond wonen en leven
- Goede bereikbaarheid
- Betaalbaar en divers wonen
- Een zorgzame en veilige gemeente
- Goede voorzieningen
- Een gezonde lokale economie
- Duurzaamheid (Energieneutraal in 2050)

Daarnaast is er een achtste thema "Wie, wat en hoe" (samenwerkingsverbanden, dienstverlening, bedrijfsvoering en burgerparticipatie).

Deze thema's uit de ontwikkelagenda vervangen vanaf de begroting 2019 de bestaande thema-indeling van de beleidsstukken van de planning- en controlcyclus. In de documenten over 2018 gaan we nog uit van de oude thema opbouw. Dit omdat de begroting nog op de oude thema's is gebaseerd. Voor de jaarrekening is wettelijk bepaald dat de opbouw gelijk moet zijn aan de begroting. Voor de eenduidigheid wordt ook in de andere documenten van de beleidscyclus over 2018 aansluiting gezocht bij de begroting.

Voor de organisatie worden de hoofdlijnen en samenhang van het actuele beleid en visie op één plaats helder en duidelijk inzichtelijk (continue informatie). In lijn met deze ontwikkeling is ook gekeken naar de rol en opzet van de Kaderbrief. Dit heeft geleid tot een andere invulling van de Kaderbrief dan tot nu toe gebruikelijk was.
De uitgangspunten van de Kaderbrief 2018 zijn:

- De Kaderbrief is beleidsarm. Op dit moment wordt geschreven aan het raadsprogramma. De speerpunten zijn bij het opmaken van de Kaderbrief nog niet bekend. Het raadsprogramma vindt zijn uitwerking in de begroting 2019-2022 en in de ontwikkelagenda.
- Het beleid is opgenomen in de ontwikkelagenda. In de Kaderbrief wordt nu niet meer ingegaan op beleidsontwikkelingen, maar wordt een link gelegd naar het betreffende thema in de ontwikkelagenda.
- Er wordt uitgegaan van één moment waarop alle vragen naar middelen integraal worden afgewogen. Er is voor gekozen om dit bij de behandeling van de begroting te doen. Dit heeft als gevolg dat in de Kaderbrief 2018 alleen onontkoombare of wettelijke financiële ontwikkelingen zijn opgenomen en bedragen die door het college al zijn vastgesteld en die niet kunnen worden uitgesteld tot de begrotingsbehandeling.

<u>Formatie ambtelijke organisatie</u>
De afgelopen jaren is de druk op de ambtelijke organisatie sterk toegenomen onder andere door:

- Verschuiving en toevoeging van wettelijke taken (bv. decentralisaties in het sociaal domein, Omgevingswet, Informatieveiligheid)
- De aantrekkende economie en daarmee gepaard gaande vragen van ondernemers, ruimtelijke ontwikkelingen etc.

- De verbetering van de financiële positie van de gemeente en de daarmee samenhangende toenemende bestuurlijke ambitie.

Deze druk op de ambtelijke organisatie leidt er nu al toe dat er knelpunten in de bezetting zijn die er toe leiden dat niet of niet in het gewenste tempo aan alle vragen en ambities tegemoet gekomen kan worden.

Deze kaderbrief is met het oog op het nog op te stellen raadsprogramma beleidsarm, omdat dit raadsprogramma nog richting moet geven aan de bestuurlijke ambities voor de komende vier jaar. Om die reden is er geen vraag naar uitbreiding van formatie in deze kaderbrief opgenomen. De totale vraag naar formatie ten gevolge van de genoemde ontwikkelingen en de (nieuwe/hernieuwde) bestuurlijke ambitie wordt opgenomen in de begroting. Tot die tijd worden de meest dringende knelpunten opgelost via de inzet van het flexibel bedrijfsvoeringsbudget. Dit budget lijkt overigens op dit moment al ontoereikend om al deze dringende knelpunten op te lossen en wordt naar verwachting in 2018 overschreden.

3. Financiële positie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente, zoals die op dit moment van de Kaderbrief 2018 kan worden vastgesteld.

Onderstaand overzicht laat de ontwikkeling zien van de begrotingssaldi vanaf de najaarsnota 2017. De jaarrekening 2017 heeft geen structurele effecten. De jaarrekening 2017 is op het moment van opstellen van deze Kaderbrief nog niet definitief; als het saldo van de jaarrekening wijzigt, heeft dit gevolgen voor de saldi van deze Kaderbrief.

- = nadelig / tekort

	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Begrotingssaldo najaarsnota 2017	-744.000	336.000	454.000	329.000
Ontwikkeling jaarrekening 2017	0	0	0	0
Meerjarige saldi na jaarrekening	**-744.000**	**336.000**	**454.000**	**329.000**
Vraag naar middelen kaderbrief	-25.000	-208.000	-173.000	-123.000
Ontwikkelingen maart & meicirculaire 2018	PM	PM	PM	PM
Meerjarige saldi na kaderbrief 2018	**-769.000**	**128.000**	**281.000**	**206.000**
Het saldo is opgebouwd uit:				
Incidenteel deel	-809.000	-303.000	-133.000	-56.000
Structureel deel	40.000	431.000	414.000	262.000

Door de vraag naar middelen bij de Kaderbrief 2018 loopt het tekort in 2018 verder op naar € 769.000 nadelig. Echter, als het saldo wordt uitgesplitst in incidenteel en structureel dan blijkt dat het saldo in 2018 voor het overgrote deel van incidentele aard is en dat er in 2018 een structureel voordeel is van € 40.000.
Vanaf 2019 is er jaarlijks een positief begrotingsresultaat. Ook de uitsplitsing naar incidenteel en structureel laat zien dat het structurele begrotingssaldo positief is.
Een positief structureel saldo is een van de eisen die de provincie stelt om in aanmerking te komen voor repressief toezicht. Het structurele begrotingssaldo is belangrijk om dat dit aangeeft hoe de gemeente er financieel voor staat op de lange termijn

In deze Kaderbrief zijn de maart- en meicirculaire als PM-post opgenomen. De maartcirculaire laat een structureel voordeel zien. Er is echter een samenhang met de meicirculaire. Hiervan zijn de financiële consequenties nog niet duidelijk. De financiële uitwerking wordt gelijktijdig met de meicirculaire verder uitgewerkt en hebben nog een effect op het begrotingssaldo.

3.1 Ontwikkelingen thema's

Onderstaand overzicht geeft per thema de financiële ontwikkelingen weer, onderverdeeld in 3 categorieën; wettelijk verplicht, onontkoombaar en overig. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen incidentele financiële ontwikkelingen (I) of structurele ontwikkelingen (S). In de kolom "BN" zijn de budget neutrale ontwikkelingen opgenomen; dit zijn bijvoorbeeld extra uitgaven die worden gedekt door een reserve of door extra inkomsten. De ontwikkelingen worden in hoofdstuk 4 verder toegelicht.

- = nadelig (vraag naar middelen) **+ = voordelig (vrijval van middelen)** **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Omgeving	0	-142.000	-142.000	-142.000	S	
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	-142.000	-142.000	-142.000		
Onontkoombaar						
Vrije Tijd	-38.000	0	0	0	I/S	
Omgeving	-50.000	-54.000	-54.000	-4.000	I/S	10.000
Werken	0	0	0	0		104.000
Dienstverlening en Organisatie	118.000	58.000	58.000	58.000	I/S	
Subtotaal onontkoombaar	30.000	4.000	4.000	54.000		114.000
Overige ontwikkelingen						
Omgeving	-35.000	-35.000	0	0	I/S	
Samenleving	-20.000	-35.000	-35.000	-35.000	S	
Subtotaal overige ontwikkelingen	-55.000	-70.000	-35.000	-35.000		0
Totaal	-25.000	-208.000	-173.000	-123.000		114.000
Bestaat uit						
Incidenteel deel	-63.000	-85.000	-50.000	0		
Structureel deel	38.000	-123.000	-123.000	-123.000		

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal)

3.2 Investeringen

In deze Kaderbrief wordt één investeringskrediet aangevraagd. De bijbehorende kapitaallast is verwerkt in de vraag naar middelen in Thema Omgeving.

Thema	Omschrijving	Krediet	Kapitaallast
Omgeving	Verkeersregelinstallatie Stationsstraat - Emmalaan	48.000	4.000
		48.000	**4.000**

3.3 Algemene uitkering

Eind maart is de maartcirculaire met betrekking tot de algemene uitkering ontvangen. Deze circulaire is een uitwerking van het regeerakkoord en de financiële gevolgen voor de algemene uitkering. De totale algemene uitkering voor Deurne is in 2018 € 45 mln. De maartcirculaire kan het beste in samenhang met de meicirculaire bekeken worden omdat in de meicirculaire de bijgestelde plannen voor het komende begrotingsjaar zijn verwerkt. De financiële effecten hiervan op de algemene uitkering kunnen groot zijn. De meicirculaire is op dit moment nog niet bekend.
Daarom worden nu wel de ontwikkeling geschetst maar volgt de financiële uitwerking gelijktijdig met de meicirculaire. De maartcirculaire heeft een structureel positief effect voor de gemeente Deurne. De hogere algemene uitkering wordt grotendeels veroorzaakt door een hoger accres. De hoogte van het accres hangt samen met de rijksuitgaven. De verwachting is dat deze behoorlijk oplopen de komende jaren.

Stijging rijksuitgaven
De rijksuitgaven lopen behoorlijk op. Dat kent drie oorzaken

1. Toepassen van een hoger loon/prijs mutatie dan voorzien in de Miljoenennota 2018 c.q. de septembercirculaire 2017
2. Beleidsintensiveringen
3. Autonome groei.

Kanttekeningen
Een van de reden dat het accres hoger is, is dat landelijk de lonen en prijzen harder zijn gestegen dan verwacht. Die stijging geldt ook voor de gemeenten. Projectkosten en externe kosten worden hoger. Met name is dit terug te zien bij investeringen, zoals het huis voor de samenleving en de grondexploitatie. Er wordt geadviseerd een deel van de extra algemene uitkering hiervoor te reserveren

De tweede reden voor de extra uitgaven van de rijksoverheid zijn de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld voor het uitvoeren van de maatschappelijke opgaven (beleidsintensivering):

		Opgave
Fysiek		1. Samen aan de slag voor het klimaat
		2. Toekomstbestendig wonen
		3. Regionale economie als versneller
		4. Naar een vitaal platteland
Sociaal		5. Merkbaar beter in het sociaal domein
		6. Nederland en Migrant goed voorbereid
		7. Problematische schulden voorkomen en oplossen
Overkoepelend		8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
		9. Passende financiële verhoudingen
		10. Overkoepelende thema's

De middelen zijn vrij besteedbaar. Het budgetrecht ligt bij de raad. Maar de rijksoverheid gaat er wel vanuit dat de gemeenten ook investeren in de maatschappelijke opgaven. Dit is in het interbestuurlijk programma (VNG, kabinet en waterschap) afgesproken.

Sociaal domein
Voor de volgende onderwerpen binnen het sociaal domein is of wordt extra geld toegevoegd:

- Abonnementstarief Wmo;
- Verlaging eigen bijdrage Beschermd Wonen. Vertaling in de septembercirculaire 2018;
- Creëren van 20.000 extra beschutte werkplekken. Vertaling in de septembercirculaire 2018.

Tegenover de extra inkomsten staan extra uitgaven. De middelen van de integratie uitkering sociaal domein (onderdeel van de algemene uitkering) worden gereserveerd.

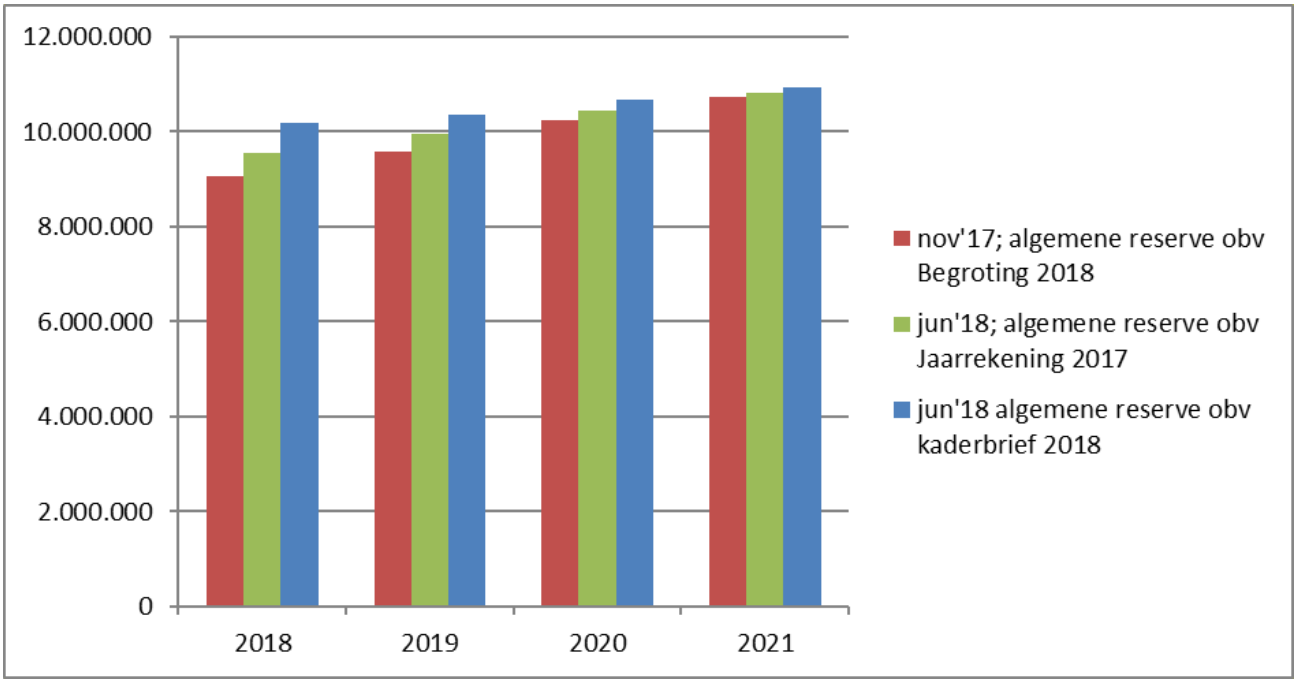
3.4 Algemene reserve

Via de Algemene reserve worden de voor- en nadelige saldi afgewikkeld. Rekening houdend met de saldi na de Kaderbrief 2018 bedraagt de Algemene reserve op 31-12-2021 € 10,9 miljoen.

- = nadelig / tekort

Verloop algemene reserve	2018	2019	2020	2021
Saldi per 01-01	**11.141.000**	**10.184.000**	**10.359.000**	**10.687.000**
Raadsbesluit vaststelling Beleidsplan Openbare Verlichting	47.000	47.000	47.000	47.000
Begrotingssaldi na najaarsnota 2017				
Jaarrekeningsaldo 2017	-235.000	0	0	0
Begrotingssaldi 2018-2021 na kaderbrief 201	-769.000	128.000	281.000	206.000
Saldi per 31-12	**10.184.000**	**10.359.000**	**10.687.000**	**10.940.000**

Na verwerking van de Kaderbrief 2018 is de verwachte eindstand van de algemene reserve eind 2021 bijna gelijk aan de eindstand in de jaarrekening 2017. Dit is te zien in onderstaande grafiek.

4. Thema's

4.1 Thema Vrije Tijd

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	0	0	0		
Onontkoombaar						
Verkenning huisvesting De Wieger	-18.000				I	
Opstellen visie sportaccommodaties	-20.000				I	
Subtotaal onontkoombaar	-38.000	0	0	0		
Overige ontwikkelingen						
Subtotaal overige ontwikkelingen	0	0	0	0		

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal)

Toelichting financiële ontwikkelingen

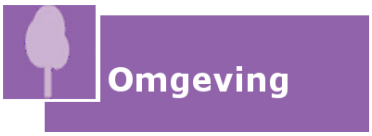
Wettelijke ontwikkelingen
Geen

Onontkoombaar
Verkenning huisvesting De Wieger
(Ontwikkelagenda thema 'Goede voorzieningen' 3.5.4.2 Kwartiermakerschap De Wieger)
Tijdens de raadsbehandeling van de begroting 2018 is door het college de volgende toezegging gedaan: *'In samenspraak met bestuur De Wieger een verkenning uitvoeren naar de problematiek van de huisvesting van het museum'.* In samenspraak met het bestuur van De Wieger is besloten dat er een kwartiermaker wordt ingehuurd die deze verkenning onafhankelijk gaat uitvoeren.

Opstellen visie sportaccommodaties
(Ontwikkelagenda thema 'Goede voorzieningen' 3.5.3.1 Visie sportaccommodaties)
In RIB HV-1763 en de ontwikkelagenda is aangekondigd dat er een brede visie sportaccommodaties wordt opgesteld. Voor het opstellen van deze brede visie wordt een adviesbureau ingehuurd.

Overige ontwikkelingen
Geen

4.2 Thema Omgeving

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Verordening kwaliteit VTH omgevingsrecht Deurne 2017		-142.000	-142.000	-142.000	S	
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	-142.000	-142.000	-142.000		
Onontkoombaar						
Verkeersregelinstallatie Stationsstraat - Emmalaan		-4.000	-4.000	-4.000	S	
Project Centrumplan Neerkant						10.000
Project 'intensivering toezicht veehouderijen'	-50.000	-50.000	-50.000		I	
Subtotaal onontkoombaar	-50.000	-54.000	-54.000	-4.000		10.000
Overige ontwikkelingen						
Deurne Doet 't	-35.000	-35.000			I	
Subtotaal overige ontwikkelingen	-35.000	-35.000	0	0		
Totaal	-85.000	-231.000	-196.000	-146.000		10.000

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal

Toelichting financiële ontwikkelingen

Wettelijke ontwikkelingen

Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Deurne 2017 (VTH)
(Ontwikkelagenda thema 'Gezond wonen en leven' 3.1.2.7 Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Deurne 2017 (VTH))
Op 14 april 2016 is de wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in werking getreden. In deze wet is opgenomen dat alle gemeenten een verordening kwaliteit VTH Omgevingsrecht moeten vaststellen. De bedoeling van deze verordening is om de uitvoering van de VTH-taken verder te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. Deze verordening is op 7 februari 2017 door de raad vastgesteld.
Met de verordening zijn kwaliteitscriteria vastgelegd voor het uitvoeren van de VTH-taken. Met deze criteria worden onder andere eisen gesteld aan medewerkers. Er is een minimaal bodemniveau benoemd.
De gemeente had tot 1 januari 2018 om te zorgen dat zij in ieder geval aan het bodemniveau voldoet. Voor 2018 is dit eenmalig in de begroting geregeld. Nu moet het structureel geregeld worden.

Voor de voorgestelde oplossingen is in totaal € 142.000 structureel nodig in de begroting.

Gekeken is naar alternatieve oplossingen intern, maar deze brengen zodanig veel nadelen mee dat de oplossing via Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant ondanks de hogere kosten de beste oplossing is.

Onontkoombaar

Verkeersregelinstallatie Stationsstraat - Emmalaan
(Ontwikkelagenda thema 'Gezond wonen en leven' project 'herinrichting Stationsstraat' valt onder uitvoeringsplan afdeling BOR 2017, vanuit 3.1.2.8 Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP))
In 2015-2016 is uit onderzoek gebleken dat de verkeersregelinstallatie (VRI) op de kruising van de Stationsstraat met de Emmalaan/Willibrordusplantsoen niet noodzakelijk is. Deze VRI stond op de meerjarenplanning om te verwijderen. Een recente verkeerstelling heeft aangetoond dat de intensiteit van het fietsverkeer in de spits met 40% is toegenomen en die van motorvoertuigen met 11% ten opzichte van de telling in 2015-2016.
Omwille van de veiligheid is het noodzakelijk dat de verkeersregelinstallatie wordt vervangen in 2018 in plaats van te verwijderen. Deze vervanging wordt meegenomen bij de werkzaamheden van het project 'herinrichting Stationsstraat'.
(De investering ad € 48.000 is in 2018 en wordt afgeschreven over 15 jaar).

Project Centrumplan Neerkant
Uit de reserve "Neerkant stimuleringsinitiatieven" wordt € 10.000 beschikbaar gesteld als bijdrage voor realisatie van de benoemde "plus-kwaliteit" aan het project centrumplan Neerkant. Dit is budget neutraal. Doel van de reserve is om initiatieven te bekostigen voor een leefbaar en vitaal Neerkant.

Project 'intensivering toezicht veehouderijen'
(Ontwikkelagenda thema 'Gezond wonen en leven' actualisatie juni 2018, koppelen aan 3.1.2.7 Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht Deurne 2017 (VTH))
In raadsinformatiebrief RIB-HM-1733 bent u geïnformeerd over de deelname aan het project 'intensivering toezicht veehouderijen' van de Provincie Noord-Brabant. Het project start in 2018 en eindigt in 2020. Deelname aan het project én het vasthouden aan de eigen controlefrequenties zorgen voor extra kosten à € 50.000 per jaar.

Overige ontwikkelingen

Deurne Doet 't
(Ontwikkelagenda thema 'Wie, wat, hoe, onderdeel participatie' 4.2.2.2 Werkwijze Deurne doet 't als werkmethode in participatietrajecten)
Op 19 december 2017 heeft u besloten om 'Deurne Doet 't' uit te werken als de lokale, praktische uitwerking van 'burgerparticipatie' in Deurne. In de uitwerking moet de werkwijze 'Zelfsturing 3.0' worden verwerkt.
Om de inwoner in staat te stellen om zelfinitiatief te nemen dient hij over de juiste informatie te beschikken zoals over het beleid, de regels en de kansen en mogelijkheden. Ook wordt transparant gemaakt welk draagvlak een initiatief heeft.
Op dit moment is dit nog niet geborgd. Het mogelijk maken vraagt om een extra investering. Het uiteindelijke resultaat is dat er na twee jaar een uitwerking van Deurne Doet 't staat die aansluit op en uitgaat van de 'burgerparticipatie'.
De precieze inzet van dit budget wordt met u gedeeld via de beleidscyclus en/of raadsinformatiebrief.

4.3 Thema Werken

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	0	0	0		
Onontkoombaar						
Economische Actieplan Deurne						104.000
Subtotaal onontkoombaar	0	0	0	0		104.000
Overige ontwikkelingen						
Subtotaal overige ontwikkelingen	0	0	0	0		
Totaal	0	0	0	0		104.000

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal

Toelichting financiële ontwikkelingen

Wettelijke ontwikkelingen
Geen

Onontkoombaar
Economisch Actieplan Deurne
(Ontwikkelagenda thema 'Een gezonde lokale economie' 3.6.4.2 Economisch Actieplan Deurne)
De gemeenteraad heeft al eerder besloten de vrijgevallen middelen van het Lokaal Herstructureringsfonds Deurne te storten in de reserve "Economische reserve" met als doel "het stimuleren van de lokale economie in de breedste zin van het woord." Deze reserve vormt de basis voor het Economisch Actieplan Deurne (EAPD) met bijbehorende activiteitenplan. Voor twee projecten, actiepunten vanuit het EAPD, is al een beroep gedaan op c.q. zijn al middelen toegezegd vanuit deze reserve.

1. <u>Brainport TechniekCentrum</u>
   Met ingang van het nieuwe schooljaar 2018/2019 start het Brainport TechniekCentrum in Deurne. Metaalbedrijven en onderwijs werken daarin samen om onderwijs op mbo-niveau voor de metaalindustrie in De Peel te versterken. De gemeente Deurne ondersteunt dit initiatief met een bijdrage van € 50.000 voor zowel het eerste als het tweede jaar (2018 en 2019).

2. <u>Haalbaarheidsonderzoek Bedrijven Investeringszone centrum Deurne (BIZ)</u>
   Stichting Centrummanagement Deurne (CM Deurne) bestaat sinds 2011 en heeft als doel het economisch functioneren en de leefbaarheid van het centrum te verbeteren.

Een collectief ondernemersfonds op basis van reclamebelasting zorgt voor de financiering van de projecten, activiteiten en de organisatie van CM Deurne. CM Deurne overweegt om met ingang van 1 januari 2019 de financieringsmethode te wijzigen: van reclamebelasting naar BIZ. Een extern bureau begeleidt dit proces. De gemeente Deurne draagt €4.000 bij aan het haalbaarheidsonderzoek BIZ-centrum Deurne.

Overige ontwikkelingen
Geen

4.4 Thema Samenleving

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	0	0	0		
Onontkoombaar						
Subtotaal onontkoombaar	0	0	0	0		
Overige ontwikkelingen						
Subsidieverordening preventieve thema's onderwijs	-20.000	-35.000	-35.000	-35.000	S	
Subtotaal overige ontwikkelingen	-20.000	-35.000	-35.000	-35.000		

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal

Toelichting financiële ontwikkelingen

Wettelijke ontwikkelingen
Geen

Onontkoombaar
Geen

Overige ontwikkelingen
Subsidieverordening preventieve thema's onderwijs
(Ontwikkelagenda thema 'Een zorgzame en veilige gemeente' 3.4.2.2 Beleidsnota Sociaal Domein 2018-2021, inclusief Jaarprogramma Sociaal Domein 2018)
In het jaarprogramma sociaal domein is op meerdere preventieve thema's (weerbaarheid, social media, preventie 'alcohol, drugs, roken') aangegeven dat hier samenwerking met scholen vereist is en dat er meer activiteiten op dat thema moeten gaan plaatsvinden. Om scholen hierbij te ondersteunen en te stimuleren wordt een subsidieregeling ontwikkeld. Hiervoor is echter geen dekking beschikbaar binnen de huidige budgetten sociaal domein. De subsidieregeling gaat met de start van het nieuwe schooljaar in.

4.5 Thema Wonen

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	0	0	0		
Onontkoombaar						
Subtotaal onontkoombaar	0	0	0	0		
Overige ontwikkelingen						
Subtotaal overige ontwikkelingen	0	0	0	0		
Totaal	0	0	0	0		

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal

Toelichting financiële ontwikkelingen

Wettelijke ontwikkelingen
Geen

Onontkoombaar
Geen

Overige ontwikkelingen
Geen

Cluster Grondexploitatie
Vanuit dit cluster worden de financiële ontwikkelingen toegelicht via het Zomerbericht Vastgoed 2018, hierin is ook de koppeling met de Ontwikkelagenda aangegeven.

4.6 Thema Dienstverlening en organisatie

Financiële ontwikkelingen

- = nadelig (vraag naar middelen) + = voordelig (vrijval van middelen) **Omschrijving**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**I/S**	**BN**
Wettelijke ontwikkelingen						
Subtotaal wettelijke ontwikkelingen	0	0	0	0		
Onontkoombaar						
Weekblad voor Deurne	-20.000				I	
Dividend uitkering BNG	80.000				I	
Dividend uitkering BNG	58.000	58.000	58.000	58.000	S	
Subtotaal onontkoombaar	118.000	58.000	58.000	58.000		
Overige ontwikkelingen						
Subtotaal overige ontwikkelingen	0	0	0	0		
Totaal	118.000	58.000	58.000	58.000		

(I = Incidenteel, S= Structureel, BN = Budget Neutraal

Toelichting financiële ontwikkelingen

Wettelijke ontwikkelingen
Geen

Onontkoombaar

Weekblad voor Deurne
(Ontwikkelagenda thema 'Wie, wat, hoe, onderdeel dienstverlening', actualisatie juni 2018 4.3.2.3 Informatiebeleid/ digitale samenleving)
Per 1 januari 2018 staan de gemeentelijke publicaties weer in het Weekblad voor Deurne. De gemeente neemt nu gemiddeld ruim een hele pagina per week af in het weekblad. Voorheen was dat gemiddeld een halve pagina per week. De plaatsingskosten zijn hierdoor toegenomen van € 14.000 naar € 34.000. Dit leidt tot een extra vraag naar middelen van € 20.000 voor het jaar 2018. Dat de publicaties weer in het Weekblad voor Deurne staan, heeft ook gevolgen voor de personele inzet. De publicaties moeten immers verzameld, gepubliceerd en gecontroleerd worden. In de begroting 2019 wordt een voorstel opgenomen voor de gemeentelijke publicaties in de jaren 2019 en verder. Daarin wordt ook de personele inzet meegenomen.

Dividenduitkering BNG
(Ontwikkelagenda 2.8 Middelen)
De winstuitkering van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is voor Deurne € 138.000 hoger dan begroot.
Hiervan is € 58.000 een structureel voordeel, omdat uit cijfers van de afgelopen 3 jaren blijkt dat de dividenduitkering gemiddeld met € 58.000 is gestegen.

Overige ontwikkelingen
Geen

5. Bijlagen

- Bijlage 1: Uitgangspunten voor de begroting 2019
- Bijlage 2: Administratieve begrotingswijziging
- Bijlage 3: Brief provincie: begrotingscirculaire 2018

5.1 Uitgangspunten begroting 2019/meerjarenraming 2020 t/m 2022

1. Inleiding

De uitgangspunten hebben onder andere betrekking op verwachte aantallen (bijvoorbeeld woningen en inwoners) en daarnaast op aanpassing van loon- en prijspeil. De aantallen worden gebruikt voor de (meerjarige) berekening van onze algemene uitkering uit het gemeentefonds. In enkele gevallen werken de aantallen door in de bepaling van de hoogte van (uitgaven)budgetten binnen de begroting.
Per item wordt kort aangegeven hoe de cijfers tot stand zijn gekomen en in hoeverre het uitgangspunt voortkomt uit "bestaand beleid".

Nu worden jaarlijks in de Kaderbrief de uitgangspunten voor de begroting vastgesteld. Door de methode van het bepalen van de uitgangspunten op te nemen in de Financiele Verordening, liggen deze uitgangspunten vast en is het niet meer nodig deze jaarlijks bij de Kaderbrief op te nemen.

2. Aantallen inwoners, woningen en niet woningen

Jaar	Inwoners	Woningen	Niet-woningen	Totaal objecten
1-1-2018	32.140	13.644	1.469	15.113
1-1-2019	32.200	13.844	1.469	15.313
1-1-2020	32.200	14.044	1.469	15.513
1-1-2021	32.200	14.244	1.469	15.713
1-1-2022	32.200	14.394	1.469	15.863

De gegevens van 01-01-2018 zijn gebaseerd op de cijfers van het CBS. Voor de aantallen woningen wordt het woningbouwprogramma gevolgd waarbij rekening wordt gehouden met de bouwtijd van een woning (verschil start bouw en oplevering woning) en met het gegeven dat niet alle "geraamde woningen" in een jaar ook daadwerkelijk worden afgezet (omdat bijvoorbeeld de marktsituatie dat niet toelaat). Het verloop van de niet-woningen en het aantal inwoners wordt meerjarig constant gehouden.

3. Indexering externe kosten

Voor de indexering van de externe kosten wordt een onderscheid gemaakt in kosten die prijsgevoelig zijn en kosten die loongevoelig zijn. De percentages voor prijsgevoelig en loonontwikkeling zijn, conform bestaande uitgangspunten, gebaseerd op aannames van het Centraal Plan Bureau (bron: korte termijnraming maart 2018). Na het verschijnen van de Macro Economische Verkenning 2019 van het CPB (september van dit jaar) wordt bekeken in hoeverre de hieronder vermelde percentages nog moeten worden aangepast.

Jaar	2019	2020	2021	2022
Prijsgevoelig (prijs overheidsconsumptie, netto materieel IMOC)	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%
Loonontwikkeling (cao)	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%

Ontwikkeling cao-stijging gemeenten
Voor de berekening van de salariskosten in de begroting 2019 is de basis de werkelijke salariskosten van januari 2018. Vervolgens worden de salariskosten geïndexeerd met de verwachte loonontwikkeling. Voor de jaren 2019 t/m 2022 wordt er uitgegaan van een loonontwikkeling van 3,5% per jaar. Dit sluit aan bij de index loonvoet sector overheid van het Centraal Plan Bureau.

4. Indexering gemeentelijke belastingen en tarieven

De verhoging van de gemeentelijke belastingen en tarieven wordt, conform bestaand beleid, berekend op de gemiddelde indexering van de externe kosten. Dit gemiddelde wordt bepaald aan de hand van het loon- en prijsgevoelige deel van de begroting. Voor de bepaling van dit gemiddelde voor 2019 zijn de uitgaven van het Sociaal Domein buiten beschouwing gelaten omdat de gegevens over het loon- of prijsgevoelig deel van deze uitgaven.

Jaar	2019
Index gemeentelijke belastingen en tarieven	2,6%

* De lastenverlichting van de onroerendezaakbelasting voor woningen wordt bij de begroting verwerkt.

5. Indexering Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Het GRP volgt de indexering voor de gemeentelijke belastingen en tarieven.

Jaar	2019
Index GRP	2,6%

6. Areaaluitbreidingen Openbare Werken

Er wordt in de begroting niet automatisch rekening gehouden met areaaluitbreiding voor wegen, openbare verlichting en groenbeheer. Als bij (grote) projecten blijkt dat er sprake is van areaaluitbreiding, wordt bij het opstellen van de begroting 2019 afzonderlijk gekeken of dit gevolgen heeft voor het areaal van Openbare Werken.

7. Beschikbare Uren

Urenraming 2019			
Aantal beschikbare uren per jaar o.b.v. 1 FTE (7,2 uur per dag en 261 werkbare dagen)			1.879,2
Voor feestdagen, ziekte etc. wordt uitgegaan van:			
- Feestdagen 2019 (die niet vallen op zaterdag en zondag)	6	dagen	-43,2
- Verlofdagen	20	dagen	-144,0
- Bovenwettelijk verlof	2	dagen	-14,4
- Extra vrije dagen (Carnaval & Goede Vrijdag)	3	dagen	-21,6
- Buitengewoon Verlof	2	dagen	-14,4
- Ziektepercentage (4% van beschikbare uren minus feestdagen)	4%		-72,6
Aantal productieve uren 1 FTE			1.569,0

8. Omslagrente

De omslagrente wordt voor 2019 vastgesteld op 2,3%. Dit is hetzelfde percentage als voor de begroting 2018. De financiële voorschriften voor de gemeenten; het BBV (Besluit en Begroting Verantwoording gemeenten) geeft aan dat het gecalculeerde omslag percentage binnen een marge van 0,5% afgerond mag worden. Als bij de begroting 2019 blijkt dat het gecalculeerde omslagpercentage buiten deze marge van een 0,5% valt, wordt het percentage aangepast en toegelicht.

5.2 Administratieve begrotingswijziging

1. Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid
(Taakveld 4.3 / Gem. onderwijsachterstandsbeleid kostenplaats 64300920)

De gemeente ontvangt voor het onderwijsachterstandenbeleid een specifieke uitkering van het ministerie van onderwijs. In november 2017 zijn de (voorlopige) bedragen bekend gemaakt voor het jaar 2018. Ten opzichte van de in de begroting 2018 opgenomen raming, betekent dit extra inkomsten van € 35.000. Omdat het een specifieke uitkering is (en geen algemene inkomsten zijn die vrij besteedbaar zijn), worden ook de lasten met hetzelfde bedrag opgehoogd. De wijziging is budgettair neutraal en wordt structureel verwerkt.

2. Uitvoeringskosten Peelgemeenten
Bij de behandeling van de Kadernota 2019 van de Peelgemeenten in de raad van 15 mei 2018 is ingestemd met de beleidsmatige en financiële kaders voor de begroting 2019 van Peelgemeenten. In die Kadernota zijn ontwikkelingen beschreven die met zich meebrengen dat de begroting Peelgemeenten 2018 gewijzigd dient te worden. De bijdrage van de gemeente Deurne in de uitvoeringskosten stijgt daarmee zowel structureel als incidenteel.
Met deze administratieve wijziging wordt geregeld dat de extra incidentele uitvoeringskosten (2018: € 94.000; 2019: € 97.000 en 2020: € 76.000) worden gedekt uit de reserve sociaal domein.
Voor de extra structurele lasten wordt ervan uitgegaan dat deze worden opgevangen binnen de overige budgetten van het sociaal domein.

5.3 Brief provincie: begrotingscirculaire 2018

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 614 11 15
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Aan de colleges van burgemeester en wethouders
Van de gemeenten in de provincie Noord-Brabant

Datum
11 april 2018
Ons kenmerk
C2225139/4343726
Uw kenmerk
-

Contactpersoon
T.C. (Teco) Noordegraaf
Telefoon
(073) 680 83 50
Email
tnoordegraaf@brabant.nl
Bijlage(n)

Onderwerp
Begrotingscirculaire 2018

Geacht college,

Door erop toe te zien dat de lokale overheden hun maatschappelijke taken goed uitvoeren, dragen we bij aan een bestendig en veilig Brabant met een sterk openbaar bestuur. Een bestuur waar de inwoners op kunnen vertrouwen. Respect voor de eigen verantwoordelijkheid van besturen is het uitgangspunt.

In het kader van onze interbestuurlijke toezichtstaak informeren wij gemeenten jaarlijks over de belangrijkste aspecten van de (meerjaren)begroting. Wij doen dit door een afzonderlijke begrotingscirculaire te sturen aan de raad en aan het college. In de circulaire voor de raad richten wij ons vooral op de taak van de raad om een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. In deze circulaire, gericht aan het college, staat alle informatie die we naar de raad sturen, aangevuld met aspecten die van belang zijn voor het opstellen van de begroting. Wij attenderen u ook op onze brief over de begroting 2018 van uw gemeente, waarin eventueel specifieke aandachtspunten voor u zijn opgenomen.

1. Vorm van toezicht

Ieder jaar besluiten wij vóór aanvang van het begrotingsjaar of voor uw gemeente repressief of preventief begrotingstoezicht van toepassing is. Het doel hiervan is te voorkomen dat uw gemeente een structureel tekort op de begroting krijgt, dat niet makkelijk meer door u zelf op te lossen is. Uitgangspunten hierbij zijn de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en

gemeenten (BBV), ons Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (2014) en deze begrotingscirculaires.

Repressief toezicht
Repressief toezicht is regel. Dit houdt in dat u uw begroting direct kunt uitvoeren, zonder dat hier vooraf onze goedkeuring vereist is. Een gemeente komt in aanmerking voor repressief toezicht wanneer de begroting, inclusief nieuw beleid, naar ons oordeel structureel en reëel in evenwicht is. Mocht dit niet het geval zijn, dan dient de meerjarenraming voldoende aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf wordt bereikt. Daarnaast dienen de jaarrekening en de begroting tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november, aan ons te zijn toegezonden.

Er kan geen sprake zijn van opschuivend perspectief. Bij de beoordeling van het structureel en reëel evenwicht, beoordelen wij of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee bedoelen wij, dat het niet toegestaan is om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is er in uw (meerjaren)begroting alleen structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf (2022)? Dan beoordelen wij of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2018 alleen de laatste jaarschijf (2021) structureel en reëel in evenwicht was. In dat geval moeten bij de begroting 2019 minimaal de laatste twee jaarschijven (2021 en 2022) structureel en reëel in evenwicht zijn.

Preventief toezicht
Preventief toezicht is de uitzondering. Dit betekent dat wij de begroting en de begrotingswijzigingen eerst moeten goedkeuren voordat u tot uitvoering kunt overgaan. Dit is aan de orde indien de begroting naar ons oordeel niet structureel en reëel in evenwicht is en het onvoldoende aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming hersteld wordt.
Preventief toezicht kan ook worden ingesteld indien u de wettelijke inzendtermijn van de jaarrekening en/of begroting heeft overschreden.

2. Structureel en reëel evenwicht

Wij beoordelen jaarlijks of het begrotingsjaar of uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. Deze toezichtcriteria zijn vastgelegd in artikel 203 van de Gemeentewet en nader uitgewerkt in ons Gemeenschappelijk financieel toezichtkader.
Verder gaan wij na of het begrotingsjaar formeel in evenwicht is.

Structureel evenwicht
Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat uit de (meerjaren)begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het structureel begrotingssaldo kan alleen bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten. Het overzicht van incidentele baten en lasten is hierbij een belangrijk document. Dit overzicht is verplicht opgenomen in de begroting, maar het is van belang dat u dit ook daadwerkelijk gebruikt voor het bepalen en presenteren van het structureel begrotingssaldo.
Voor het onderscheid tussen incidentele en structurele baten en lasten, verwijzen wij naar de ‘ Notitie incidentele en structurele baten en lasten’ van de Commissie BBV.

Presentatie structureel begrotingssaldo
Tijdens het onderzoek van de begrotingen 2017 hebben wij geconstateerd dat in een aantal gemeentebegrotingen (en bijbehorende raadsbesluiten) geen inzichtelijke presentatie van het structurele begrotingssaldo was opgenomen. Hierdoor is het voor de raad wellicht niet helder wat nu feitelijk het structurele saldo is van de begroting die men

zelf heeft vastgesteld. Om gemeenten hierbij te ondersteunen, hebben wij u een 'handreiking' toegezonden waarin is aangeven hoe het structurele begrotingssaldo gepresenteerd kan worden. U vindt deze handreiking op brabant.nl.

Bij de begroting 2018 is deze handreiking op grote schaal toegepast. Dit heeft bij veel gemeenten geleid tot een (nog) betere presentatie van het structureel begrotingssaldo. Er zijn echter gemeenten die het structureel begrotingssaldo niet inzichtelijk in de begroting opnemen. Wij doen een beroep op die gemeenten om dit vanaf 2019 te doen.

Reëel evenwicht
Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn. Wanneer wij van oordeel zijn dat ramingen onvoldoende reëel zijn, kunnen wij een negatieve bijstelling doorvoeren op het structureel begrotingssaldo. Dit kan mogelijk betekenen dat wij van oordeel zijn dat uw begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en dat uw gemeente niet in aanmerking komt voor repressief toezicht.

3. Bepalen van het structureel en reëel evenwicht

Bij onze toets of uw begroting structureel en reëel in evenwicht is, spelen diverse onderwerpen een rol.

Vaststellingsbesluit begroting
Het vaststellingsbesluit van de begroting moet een volledig beeld geven van de besluitvorming door de raad. Indien van toepassing dient dit besluit ook informatie over de volgende zaken te bevatten:

- Welke wijzigingen aangebracht zijn op de conceptbegroting (dit kan uiteraard ook via een afzonderlijke begrotingswijziging). Ook de eventuele financiële consequenties van aangenomen amendementen dienen expliciet te worden benoemd.
- Investeringskredieten die bij vaststelling van de begroting beschikbaar gesteld worden.
- Van welke investeringen de raad op een later tijdstip een apart voorstel wil ontvangen.
- Als het begrotingsjaar een tekort heeft, maar de meerjarenraming in evenwicht is, de wijze waarop het begrotingsjaar formeel sluitend is gemaakt. Onder formeel evenwicht verstaan wij de situatie waarin de door de raad vastgestelde baten en lasten van het begrotingsjaar, inclusief de mutaties in de reserves, ten minste formeel (boekhoudkundig) in evenwicht zijn. Wanneer er sprake is van een negatief geraamd resultaat van het begrotingsjaar, wordt dit afzonderlijk inzichtelijk gemaakt. Wij verwachten dan van de raad, dat de raad bij de vaststelling van de begroting besluit hoe dit negatieve resultaat gedekt wordt (bijvoorbeeld door een onttrekking aan de algemene reserve). Dit blijkt uit het vaststellingsbesluit.

Nieuw beleid/investeringen
Op grond van artikel 20 en 22 van het BBV dienen de financiële gevolgen van het nieuwe beleid, dat in de programma's is opgenomen, in de (meerjaren)begroting structureel en reëel te zijn geraamd. Duidelijk moet zijn, dat de gemeente in staat is om de volledige jaarlijkse lasten op te vangen binnen een structureel sluitende (meerjaren)begroting.
In het kader van reëel ramen behoeft in het eerste jaar niet de volledige jaarlast van de nieuwe investering te worden opgenomen. Volstaan kan worden met het ramen van de lasten die naar verwachting in het jaar van de investering op de exploitatie zullen drukken. Het verschil tussen de volledige kapitaallasten en de geraamde kapitaallasten merken wij aan als onderuitputting kapitaallasten.
Bij de verantwoording van de onderuitputting kapitaallasten verdient de bruto methode een sterke voorkeur vanwege de inzichtelijkheid. De volledige kapitaallasten zijn dan structureel geraamd, maar hier tegenover staat aan de inkomstenkant, naast de voor het

eerste jaar geraamde kapitaallast, een post onderuitputting kapitaallasten. Deze onderuitputting levert slechts een eenmalig voordeel op voor het begrotingsjaar en moet u daarom vermelden op het overzicht van incidentele baten en lasten.

Bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen
Gemeenten nemen bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen op in de begroting en/of meerjarenramingen. Voor de bepaling van het structureel en reëel begrotingssaldo beoordelen wij of de eventuele bezuinigingsmaatregelen of taakstellingen in uw begroting haalbaar en hard zijn. Het is noodzakelijk dat u de raming van dergelijke bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen reëel onderbouwt. Deze moeten concreet op programmaniveau zijn ingevuld en ook het proces dat bij het concretiseren gevolgd gaat worden moet vastliggen. Indien wij de ramingen onvoldoende reëel onderbouwd vinden zullen wij de gepresenteerde begrotingssaldi negatief bijstellen.
Deze negatieve bijstelling kan tot gevolg hebben dat de (meerjaren)begroting naar ons oordeel niet structureel en reëel in evenwicht is, waardoor u niet in aanmerking komt voor repressief toezicht.

Bezuiniging verbonden partijen
Taakstellingen die u oplegt aan verbonden partijen, zoals gemeenschappelijke regelingen, beoordelen wij alleen als reëel, wanneer de verbonden partij op algemeen bestuurlijk niveau heeft besloten of en hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Aannemelijk moet worden gemaakt dat de taakstelling concreet zal worden ingevuld.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds
De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt geraamd op basis van reële uitgangspunten en tenminste de mei- of junicirculaire 2018 met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren en de effecten van de herijking van het gemeentefonds. Wij vragen u de meerjarige berekeningen (2019 tot en met 2022) van de algemene uitkering, zoals u die hanteert in uw (meerjaren)begroting, eventueel na begrotingswijziging, mee te zenden met de vastgestelde begroting (inclusief de gehanteerde eenheden en bedragen per eenheid).

Looncompensatie
In het kader van reëel ramen verwachten wij dat u rekening houdt met de budgettaire effecten van de loonstijgingen zoals opgenomen in de door u gehanteerde circulaire. Dit kan door verwerking in de ramingen van de personele lasten/organisatiekosten of door het ramen van een stelpost voor zover de eigen eerder vastgestelde uitgangspunten afwijken van die in de gehanteerde circulaire.

Prijscompensatie
In het kader van reëel ramen verwachten wij dat u (als u de algemene uitkering op basis van lopende prijzen raamt) aan de lastenkant van de meerjarenraming rekening houdt met een mutatie van de prijsontwikkeling van ten minste het in de gehanteerde circulaire genoemde Bruto Binnenlands Product. Voor zover een afwijkend percentage wordt toegepast voor prijsstijgingen/indexering van prijsgevoelige subsidies verwachten wij dat dit in de programmabegroting wordt beargumenteerd.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
De paragraaf "weerstandsvermogen en risicobeheersing" moet ten minste bevatten:
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's;
- de vijf kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Het ontbreken van een duidelijke koppeling tussen de risico's en de benodigde weerstandscapaciteit kan ertoe leiden dat een neerwaartse trend in de financiële positie niet tijdig wordt gesignaleerd. Het formuleren van een beleidslijn over de voor de gemeente noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit in relatie tot de onderkende risico's (bijvoorbeeld een ratio) is daarom van groot belang. De raad is autonoom om het beleid vast te stellen. Voor het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit nemen wij de geraamde stand per 1 januari van het begrotingsjaar als uitgangspunt. Dit betekent dat verwachte positieve saldi van de (meerjaren)begroting geen onderdeel uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit. De inventarisatie van de risico's wordt door ons beoordeeld op volledigheid van opgenomen risico's en de financiële vertaling daarvan. PM-posten moeten voorkomen worden.

Onderhoud kapitaalgoederen
U bent verantwoordelijk voor een veilige en duurzame leefomgeving voor uw inwoners. Het onderhoud is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van uw gemeente. De paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" bevat de belangrijkste informatie over de kapitaalgoederen, ten minste van wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Deze paragraaf geeft inzicht in:

- het beleidskader;
- de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties (van het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau);
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

De raad bepaalt het kwaliteitsniveau en stelt het budget beschikbaar om dit kwaliteitsniveau te handhaven. De raad is immers autonoom om het kwaliteitsniveau vast te stellen. Dit kwaliteitsniveau mag echter niet onvoldoende zijn. Kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties moeten worden voorkomen. Het minimale niveau waarop er nog geen sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties is voor wegenonderhoud niveau C (in het geval de CROW-normen worden toegepast). Het is van groot belang dat de opgenomen raming in de begroting in overeenstemming is met het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Wanneer deze overeenstemming ontbreekt, kunnen wij het geraamde budget aanmerken als een niet reële raming. Dit is ook het geval als er achterstallig onderhoud is ontstaan en de financiële vertaling van het wegwerken van dit achterstallig onderhoud onvolledig is of ontbreekt. Als er sprake is van achterstallig onderhoud dient dit vermeld te worden in deze paragraaf. Hetzelfde geldt voor de maatregelen die getroffen worden om de achterstanden in te halen en de financiële vertaling daarvan.

Bezuiniging onderhoud kapitaalgoederen
Wij kunnen alleen een positief oordeel geven over bezuinigingen op het jaarlijks en groot onderhoud van kapitaalgoederen, als voldoende aannemelijk is gemaakt dat de verlaging van het kwaliteitsniveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen niet zal leiden tot achterstallig onderhoud en/of onveilige situaties. Daarnaast zal actualisatie van het beheerplan op basis van de door de raad vastgestelde verlaging van het kwaliteitsniveau noodzakelijk zijn.

Egaliseren lasten groot onderhoud
Sommige gemeenten laten de voorzieningen voor groot onderhoud kapitaalgoederen vrijvallen. Meestal omdat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarde van het hebben van een actueel beheerplan. In de praktijk zien wij dat gemeenten als (tijdelijke) oplossing een bestemmingsreserve groot onderhoud kapitaalgoederen instellen om de onderhoudslasten te egaliseren.

Wij attenderen u erop dat lasten van groot onderhoud kapitaalgoederen op twee manieren verwerkt kunnen worden in de begroting/jaarrekening:

1. De lasten worden in het jaar van uitvoering direct ten laste van de exploitatie gebracht.

2. De lasten komen ten laste van een vooraf gevormde voorziening in het geval de lasten gelijkmatig verdeeld worden over verschillende begrotingsjaren.

Het BBV kent dus niet de mogelijkheid om onderhoudslasten via een bestemmingsreserve te egaliseren. Wij accepteren (in overleg) echter een redelijke termijn om de (tijdelijke) oplossing van het hebben van een bestemmingsreserve te 'repareren'. Deze redelijke termijn dient vooraf met ons afgestemd te zijn. In het geval u het groot onderhoud kapitaalgoederen blijft egaliseren via een bestemmingsreserve groot onderhoud kapitaalgoederen, merken wij de onttrekking aan deze bestemmingsreserve aan als incidentele dekking.

Decentralisaties Sociaal Domein
De taken binnen het sociaal domein worden vanaf 2015 uitgevoerd door de gemeenten. Het financiële beeld wordt steeds duidelijker. Wij zien vanaf de begroting 2018 dat steeds meer gemeenten de lasten ramen op basis van de werkelijke uitgaven. Wij verwachten van u dat u deze lijn (verder) vertaalt naar de begroting 2019.
Het is onze rol om te beoordelen of de ramingen in de (meerjaren)begroting voor het sociaal domein reëel zijn en welke risico's u daarbij loopt. De realisatie van de jaarrekeningen 2016 en 2017, de verwachte realisatie voor het jaar 2018 en de verslagen van de accountant betrekken wij bij de beoordeling van de realiteit van de ramingen in de (meerjaren)begroting 2019-2022.

Blijkt uit de (verwachte) realisatie dat de lasten hoger zijn dan het beschikbaar gestelde (rijks)budget?
Dan dient u dit op te vangen binnen een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting of kunt u de lasten binnen het sociaal domein verlagen. Gebeurt dit laatste in de vorm van bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen, dan beoordelen wij deze, net als andere maatregelen, op haalbaarheid en hardheid.

In het 1e halfjaar 2018 voeren wij het themaonderzoek 'Sociaal domein' uit. Doel van dit themaonderzoek is om op basis van de (meerjaren)begrotingen 2018-2021 inzicht te geven in de financiële ramingen en risico's binnen het sociaal domein, zodat de kwaliteit van de besluitvorming bij de gemeenten verder verhoogd wordt. De resultaten van dit project zullen wij voor 1 juli 2018 met u delen. Daarbij communiceren wij ook over de manier waarop wij bij de (meerjaren)begroting 2019-2022 de realiteit van de ramingen en de risico's van het sociaal domein zullen toetsen.

De decentralisatietaken worden veelal gezamenlijk opgepakt. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beleid blijft echter bij de deelnemende gemeenten liggen. Budgetoverschrijdingen worden aan de deelnemende gemeenten doorberekend. Door de omvang van de budgetten die bij deze taken horen, kan dit leiden tot omvangrijke risico's. Het lijkt er tevens op dat het solidariteitsbeginsel verder onder druk komt te staan, vooral bij de jeugdzorg. Dit kan leiden tot onverwachte lasten omdat de zorgvraag niet altijd tijdig bekend is. Daarnaast spelen bij dit domein nog onzekerheden, onder door de 'uitgestelde zorg' en 'vroegsignalering'.
Ook bij de andere domeinen zijn de financiële consequenties van de uitvoering niet helemaal uitgekristalliseerd. Wij adviseren u om concrete afspraken te (blijven) maken over de werkwijze, periodieke informatievoorziening, verantwoordingswijze en de manier waarop uw gemeente kan bijsturen.

4. Ontwikkelingen BBV
De Commissie BBV heeft besloten om de diverse notities periodiek te actualiseren. In de actualisatie worden ook de antwoorden op gestelde vragen verwerkt. Na publicatie van een nieuwe notitie vervalt de oude notitie.

Nieuwe notities Commissie BBV

Notitie Materiële vaste activa (december 2017)
Voor het begrotingsjaar 2019 is de gehele notitie van kracht. De notitie behandelt de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn er aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen.

Enkele aandachtspunten zijn:
- Activeringsgrens investeringen: Om administratieve lasten te beperken mag een ondergrens gehanteerd worden voor het activeren van investeringen. Het is echter niet toegestaan om de activeringsgrens zodanig hoog te stellen dat hierdoor investeringen in materiële omvang niet geactiveerd worden. U geeft zelf in de financiële verordening aan wat voor uw gemeente een reële ondergrens is. De accountant en toezichthouder zullen de gehanteerde ondergrens toetsen.
- Recent beheerplan: Een beheerplan mag maximaal vijf jaar oud zijn. Voor het verslagleggingsjaar 2019 mag het beheerplan niet ouder zijn dan 2014. Van deze vijf jaar kan de raad alleen gemotiveerd afwijken.
- Jaarlijkse stortingen in onderhoudsvoorzieningen: In de (meerjaren)begroting 2019-2022 is de jaarlijkse (gelijkblijvende) storting in de onderhoudsvoorziening minimaal gebaseerd op de onderhoudslasten van de jaarschijven 2019 tot en met 2022 van het beheerplan. Wanneer het geldende beheerplan geen inzicht meer geeft in de onderhoudslasten van één of meerdere jaren van de meerjarenraming, zal er voor vaststelling van de begroting een nieuw beheerplan vastgesteld moeten worden. Op basis van dit nieuwe beheerplan wordt de jaarlijks (gelijkblijvende) storting voor de (meerjaren)begroting 2019-2022 bepaald.
- Egaliseren onderhoudslasten: Het BBV biedt alleen de mogelijkheid om onderhoudslasten structureel te egaliseren via een voorziening (artikel 44 lid 1c BBV). Een jaarlijks gelijkblijvende storting in een onderhoudsvoorziening maakt het niet (meer) mogelijk om een ingroeimodel (de storting stijgt in enkele jaren naar de structureel benodigde storting) te hanteren.
- Achterstallig onderhoud: Achterstallig onderhoud, waardoor onveilige situaties ontstaan en/of waarbij sprake is van kapitaalvernietiging, is onaanvaardbaar en moet zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen vier jaar hersteld worden. Herstel van achterstallig onderhoud is een verplichting waarvan de omvang, door middel van een inventarisatie en een financiële vertaling, redelijkerwijs is in te schatten. Op basis van artikel 44 lid 1a BBV wordt daarvoor een voorziening gevormd. Dit is een andere voorziening dan de onderhoudsvoorziening voor het egaliseren van de onderhoudslasten. Als u onvoldoende middelen heeft in de exploitatie en/of in de algemene reserve om deze voorziening te vormen, is het in dat geval acceptabel om het achterstallig onderhoud (daadwerkelijk en financieel) in maximaal vier jaar (de periode van de begroting en de meerjarenraming) in te lopen.

Aanvulling Notitie Grondexploitatie, tussentijds winst nemen (maart 2018)
Over het tussentijds winst nemen binnen de grondexploitatie is sinds het publiceren van de Notitie Grondexploitatie in 2016 veel onduidelijk ontstaan. De Commissie BBV heeft veel vragen gekregen over dit onderwerp en heeft besloten een nadere uitleg over het tussentijds winst nemen te publiceren. Deze nadere uitleg zal worden opgenomen in de in het najaar van 2018 te publiceren actualisatie van de Notitie Grondexploitatie.

Notitie Incidentele en structurele baten en lasten (nog te publiceren)
Momenteel wordt de Notitie Incidentele en structurele baten en lasten door de Commissie BBV geactualiseerd. De verwachting is, dat deze notitie voor 1 juli 2018 wordt gepubliceerd. Deze nieuwe notitie dient met ingang van de begroting 2019 te worden toegepast.

5. Overige ontwikkelingen

Precariobelasting
Op 21 maart 2017 heeft de eerste kamer het wetsvoorstel voor vrijstelling van precariorechten voor netwerken van nutsbedrijven aangenomen. Het is een vrijstelling van precariobelasting over netwerken onder, op of boven de grond van de gemeente, de provincie of het waterschap. Deze netwerken zijn bestemd voor de openbare dienst.

Overgangsperiode van vijf jaar
Er is een overgangstermijn van vijf jaar ingesteld om de mogelijke inkomstenderving voor gemeenten geleidelijk op te vangen. Om voor de overgangstermijn in aanmerking te komen moet er op 10 februari 2016 een belastingverordening zijn voor het heffen van precariobelasting op nutsnetwerken. Gemeenten die aan deze voorwaarde voldoen mogen tot en met 2021 precariobelasting op openbare werken van algemeen nut blijven heffen, naar maximaal het tarief dat op de dag van 10 februari 2016 in de verordening stond. Dit betekent dat vanaf 2022 de inkomsten uit deze belasting vervallen voor de gemeenten die hiermee te maken hebben. De (eventueel geleidelijke) overgang moet zijn verwerkt in de meerjarenraming 2020-2022.

Omgevingswet
De minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft de Tweede Kamer laten weten, dat de Omgevingswet per 1 januari 2021 ingaat. De ingangsdatum van 1 juli 2019 is hiermee van de baan.

Deze wet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Er komt hiermee één integrale wet die ontwikkeling in de fysieke leefomgeving stimuleert en kwaliteit borgt. De gebruikers staan hierbij centraal. De gevolgen van deze wet zullen groot zijn voor alle gemeenten. Denk bijvoorbeeld aan het behandelen van vergunningaanvragen volgens het beginsel: één loket, één procedure en één vergunning. Dit heeft gevolgen voor interne procedures en mogelijk ook voor de organisatie. Het is dan ook van groot belang om een goede inschatting te maken van wat er op uw gemeente afkomt, zodat u zich adequaat op deze wet kunt voorbereiden. Daarbij past ook de vraag wat de financiële gevolgen voor uw gemeente zullen zijn. Denk bijvoorbeeld aan de personele inzet en begeleiding van het implementatieproces, opleiding van de medewerkers, ICT, ontwikkelen van de omgevingsdocumenten etc. Wij gaan ervan uit dat u in de (meerjaren)begroting 2019-2022 rekening houdt met de hieruit voortvloeiende financiële consequenties.
Voor meer informatie over de invoering van de Omgevingswet verwijzen wij naar het Programma Aan de slag met de Omgevingswet: http://aandeslagmetdeomgevingswet.nl.

Overgangsbepaling NIEGG's
Door de publicatie van de Notitie Grondexploitatie 2016 door de Commissie BBV bestaat de gemeentelijke grondexploitatie met ingang van 1 januari 2016 alleen nog maar uit bouwgronden in exploitatie. Had uw gemeente daarvoor Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) op de balans staat, dan zijn die vanaf 2016 opgenomen als materiële vaste activa. Het kan zijn dat deze gronden tegen een hogere waarde zijn opgenomen dan de marktwaarde. In dat geval kunt u gebruik maken van de overgangsbepaling die de Commissie BBV heeft opgenomen in de Notitie Grondexploitatie 2016. Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van vier jaar. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de dan geldende bestemming. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden. Afwaardering van een individueel perceel grond / complex kan hierbij niet over een aantal jaren worden gespreid. Het is van belang om deze analyse tijdig uit te voeren om de eventuele financiële consequenties inzichtelijk te krijgen.

Verbonden partijen
Verbonden partijen zijn belangrijk. Niet alleen om het beleid van de deelnemende gemeenten te realiseren, maar ook vanwege de financiële gevolgen daarvan. Hierover gaat de Notitie Verbonden partijen (oktober 2016) van de Commissie BBV. In deze notitie wordt getracht u meer bewust te maken van de governance aspecten en de instrumenten van bestuur en toezicht.
Een veel gestelde vraag is of er voldoende inzicht bestaat in de risico's van de verbonden partijen. In dat geval is er namelijk ook voldoende inzicht in de risico's van uw gemeente. Om die risico's inzichtelijk te maken kunt u de volgende informatie in uw begroting opnemen:

- In de paragraaf Verbonden partijen en in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing: beleid op het gebied van de sturing op financiële risico's van gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing: de risico's van die verbonden partijen die onvoldoende weerstandscapaciteit hebben en partijen die de risico's geheel of gedeeltelijk afwenden op de deelnemers.

Verbonden partijen zijn steeds belangrijker om maatschappelijke doelen te bereiken. Samenwerking in een deelneming heeft voordelen voor u. Echter, het brengt ook financiële en bestuurlijke risico's met zich mee. Voor een goede balans tussen de voordelen en de risico's is grip en sturing op de verbonden partijen belangrijk. Als deelnemende gemeente mag u verlangen dat een verbonden partij voldoende inzicht verschaft in de risico's en u tijdig informeert over de financiële ontwikkelingen.
Ook een goed meerjarenbeleidsplan met een reële (meerjaren)begroting is daarbij van belang. U houdt in uw (meerjaren)begroting rekening met de ontwikkelingen bij de verbonden partijen.

Doorontwikkeling Financieel Toezicht
Het Financieel Toezicht is volop in beweging. Positionering, transparantie, uniformiteit en aanpassing van de toezichtsopdracht zijn enkele actuele thema's. Er wordt op dit moment hard gewerkt aan de doorontwikkeling van het Financieel Toezicht, het 'Toezicht van de Toekomst'. In dat kader wordt er momenteel ook gewerkt aan een nieuw Gemeenschappelijk Toezichtkader (GTK). In het nieuwe GTK wordt rekening gehouden met ontwikkelingen en inbreng van de betrokken partijen. De verwachting is dat het nieuwe GTK voor het eerst van toepassing zal zijn op de begroting 2020.

6. Tot slot

Inzenden van uw begroting per post of digitaal
U kunt uw begrotingen, maar ook voor wijzigingen in begrotingen, jaarrekeningen en andere wettelijk verplichte documenten per post of digitaal inzenden. Zorg er bij digitale inzending voor dat u stukken toestuurt die wij goed kunnen archiveren. Op die manier blijft voor de toekomst duidelijk wat de besluitvorming is geweest. Een raadsbesluit met bijvoorbeeld alleen een link naar informatie op een website of app is niet voldoende. Zowel de fysieke als de digitale begroting en jaarrekening dienen qua vorm en inhoud aan de wettelijke eisen te voldoen.

Op brabant.nl staan diverse actualiteiten op het gebied van financieel toezicht. Hebt u vragen over deze circulaire dan kunt u contact opnemen met de heer T.C. (Teco) Noordegraaf van ons team IBT financieel toezicht. Hij is op maandag tot en met donderdag tijdens kantooruren bereikbaar via telefoonnummer 073-6808350. U kunt ook contact opnemen met de contactambtenaar voor uw gemeente.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

Mw. drs. E. Breebaart,
programmamanager Interbestuurlijk Toezicht

In verband met geautomatiseerd verwerken is dit document digitaal ondertekend.